

BESLUT
2024-03-13

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 10 november 2023

Saken

Bosättning

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för fortsatta studier på Erasmus University Rotterdam i Nederländerna under tiden den 4 september 2023 – 6 juli 2024. I samband med ansökan uppgav han bland annat följande. Han är född och uppvuxen i Nacka, Sverige, tillsammans med sina föräldrar och systrar. Under åren 2008 till 2014 gick han i skola i Älta och Nacka. År 2015 fick hans pappa erbjudande om ett jobb på Nordiska investeringsbanken i Helsingfors och hela familjen flyttade till Helsingfors och han startade årskurs 7 på International School of Helsinki. Han studerade under alla sina sex år i Helsingfors och tog studenten 2021. Parallellt med sina studier läste han svenska på distans via Hermods och har slutbetyg A. På grund av Nordiska investeringsbankens status kunde familjen inte registreras som permanent boende i Finland, vilket innebar att de inte kunde registreras i Sverige som utflyttade till Finland, utan svenska skattemyndigheten registrerade dem som utflyttade med okänd adress. I juni 2021 flyttade han och hans föräldrar samt lillasyster tillbaka till Sverige och Stockholm, där hans föräldrar köpte en lägenhet. Hans mamma började arbeta som sjuksköterska på Danderyds sjukhus och hans pappa började arbeta på Handelsbanken och båda arbetar fortfarande kvar på sina respektive jobb. Hans storsyster flyttade redan 2018 till England för att studera, men har nu precis flyttat hem och börjat arbeta samt har köpt en lägenhet i Fruängen. Han påbörjade sina studier på Erasmus University Rotterdam på hösten 2021 och beviljades, efter ansökan, studiebidrag av CSN. Han planerar att ta examen våren 2024 och kommer då troligtvis att återvända till Sverige och Stockholm. Han tillbringar sina lov hos sina föräldrar i Stockholm och har arbetat på Mio i centrala Stockholm under sommaren och julen 2022 samt sommaren 2023. Han anser att han har starka band till Sverige,

då hela hans släkt bor i Sverige, hans föräldrar alltid har arbetat och betalat skatt i Sverige (förutom de sex år som de bodde i Finland), han tillbringar alla lov i Sverige och har sommarjobb i Sverige samt att svenska är hans modersmål. Han anser dessutom att han uppfyller kraven på att ha bott i Sverige minst två år under de senaste fem åren innan dess att en studiemedelsberättigad utbildning startar. Han startade gymnasiet 2018 och bodde i Sverige fram till augusti 2015. Avslutningsvis anser han sig berättigad till studiemedel från CSN på grund av att familjen under tiden i Finland var registrerade i landet via Utrikesdepartementet då hans pappa jobbade för en överstatlig organisation där Sverige är största ägare.

– NN bifogade terminsbetyg från årskurs 6 Kunskapsskolan Nacka, IB Diploma Programme och utdrag ur betygskatalog Hermods Distansgymnasium samt ett informationsbrev från Skatteverket.

CSN avslog ansökan med hänvisning till att NN inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och till att hans tidigare bosättning utomlands heller inte kan jämföras med bosättning i Sverige. Det framgår vidare att CSN har bedömt att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde slutligen att NN heller inte kan få studiemedel enligt EU-rätten, eftersom han inte är tillräckligt samhällsintegrerad i Sverige.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Han anser att det finns synnerliga skäl att göra undantag från bosättningskravet på grund av skälen till hans familjs vistelse i Finland och att han på grund av deras status som icke permanent boende i Finland inte heller har rätt till studiemedel därifrån. Vidare anser han att konsekvensen av att CSN ändrat sin tolkning av EU-rätten och därmed ej anser honom berättigad till studiemedel är oproportionell och i sig ger synnerliga skäl för undantag. Att tvingas avbryta en utbildning mitt i programmet utan att ta examen innebär en ekonomisk katastrof och han har studieskulder men ingen komplett utbildning.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

CSN har därefter kommit in med ett yttrande och anför i huvudsak följande. EU-domstolen har i sin dom MCM bland annat konstaterat att arbetstagarförordningen inte är tillämplig för svenska medborgare gentemot svenska myndigheter. CSN bedömer att det innebär att NN inte kan beviljas studiemedel med hänvisning till att en förälder är migrerande arbetstagare i Sverige, vilket är en ny praxis. NN skriver själv att hans pappa jobbade för en överstatlig organisation i Finland, inte att pappan var utsänd i statlig tjänst från Sverige. CSN har inte mottagit några uppgifter som visar att NNs pappa var utsänd i svensk statlig tjänst under familjens vistelse i Finland. Enligt studiestödslagen får studiemedel lämnas för utlandsstudier om den studerande har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren. Den period som ska prövas är femårsperioden närmast före det datum som den studerande ansöker om och kan beviljas studiemedel för. Den femårsperiod som nu ska prövas för NN är 4 september 2018 till 3 september 2023. NN flyttade utomlands i augusti 2015 och då inte för att studera studiestödsberättigade studier, eftersom han först påbörjade studier på grundskola när han flyttade till Finland. Grundskolestudier är inte studiestödsberättigade. Han kan då inte

ses som bosatt i Sverige under någon del av sin studietid utomlands. NN har skrivit att han anser att han har synnerliga skäl. Han har anfört att han inte anser att konsekvensen av att CSN har ändrats sin tolkning av EU-rätten blir proportionell. Synnerliga skäl kan endast anses föreligga om mycket speciella synnerligen tungt vägande individuella omständigheter finns. CSN anser inte att det faktum att NN har beviljats studiemedel under två år och har ett år kvar av sin utbildning är ett sådan skäl som avses med synnerliga skäl. Inte heller bedöms skälet till hans utlandsvistelse i Finland vara ett synnerligt skäl att göra undantag från kravet på bosättning. NN har beskrivit sin anknytning till Sverige. Även om NN har en viss samhällsanknytning till Sverige så bedömer CSN att hans samhällsanknytning i studiestödshänseende inte är tillräcklig. CSN anser att överklagandet ska avslås. NN uppfyller inte kravet på bosättning och CSN bedömer att det inte finns några synnerliga skäl att göra undantag från det kravet. CSN bedömer också att han inte kan få studiemedel enligt EU-rätten då han inte är tillräckligt samhällsintegrerad i Sverige.

CSN:s rättsavdelning gav därefter in ett tilläggsyttrande och anförde i huvudsak följande avseende frågan om NNs samhällsanknytning till Sverige. CSN bedömer att NN har en viss anknytning till Sverige bland annat genom sitt medborgarskap, det svenska språket och att han genomfört delar av sin grundskola här i landet. Eftersom NN flyttade från Sverige när han var 13 år gammal har han emellertid slutfört både grundskolan och gymnasiet utomlands. Efter att ha återvänt till Sverige under ett fåtal månader påbörjade han även eftergymnasiala studier utomlands. NN har därmed varit bosatt och studerat utomlands under större delen av de senaste åtta åren. Även om NNs föräldrar numera åter är bosatta i Sverige och NN tillbringar loven i Sverige anser CSN att det som framkommit i ärendet inte är tillräckligt för att hans centrum för levnadsintressen ska anses vara i Sverige. Sammantaget bedömer därför CSN att NN inte har en tillräckligt stark samhällsanknytning till Sverige för att han ska kunna härleda rätt till svenskt studiemedel ur EU-rätten. CSN anser därmed att överklagandet bör avslås.

NN har beretts möjlighet att bemöta CSN:s yttranden, men han har inte hörts av i anledning av detta.

Författningsbestämmelser

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige (utlandsstudier) om den studerande under de senaste fem åren har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år.

I 12 kap. 6 § CSNFS 2001:1 anges följande. Det krav på bosättning som anges i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen gäller inte för en person som

1. uppfyllde bosättningskravet när han eller hon började sina utlandsstudier med studiemedel enligt studiestödslagen eller med utbildningsbidrag för doktorander, och
2. fortsätter att läsa med sådant stöd utan uppehåll.

I 12 kap. 6 a § CSNFS 2001:1 anges att kravet på bosättning inte gäller för en svensk medborgare som bosatt sig i utlandet på grund av sjukdom om han eller hon tidigare har varit bosatt i Sverige.

I 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 anges att om det finns synnerliga skäl lämnas studiemedel även om den studerande inte uppfyller kravet på bosättning i 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen.

EU-rätten

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

Överklagandenämndens bedömning

Av utredningen i ärendet har framkommit att NN inte har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren. Förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 6 – 6 a §§ i den ovan nämnda föreskriften har inte framkommit. För att NN ska kunna beviljas studiemedel för studier i Nederländerna krävs därför att det finns synnerliga skäl. Sådana synnerliga skäl har, enligt Överklagandenämndens mening, inte framkommit. NN kan därför inte få studiemedel enligt nationella regler. Frågan är då om han kan härleda rätt till studiemedel från EU-rätten.

EU-domstolen anförde i sitt avgörande den 18 juli 2013, i de förenade målen C-523/11 och C-585/11, Prinz och Seeberger, att det får förekomma krav på anknytning och integration, men att det inte får vara fråga om en allt för generell begränsning som utgör hinder mot den fria rörligheten och att det istället bör ankomma på den nationella domstolen att avgöra den verkliga graden av anknytning. – Detta innebär, som nämnden tidigare har uttalat, att det svenska bosättningsvillkoret för studiemedel inte kan tillämpas generellt vid bedömningen av om en unionsmedborgare har rätt till studiemedel. Några av de faktorer som kan vägas in, och som finns uppräknade i det nämnda avgörandet från EU-domstolen, är t.ex. om den sökande är medborgare i landet och genomfört en betydande del av sin skolgång där. Även faktorer som att fastställa centrum för levnadsintressen, familjeband, anställning, språkkunskaper eller andra sociala eller ekonomiska band kan visa sådan anknytning.

NN är svensk medborgare och född i Sverige samt har genomfört delar av grundskolan i Sverige. Han har vidare redogjort för sina familjeband till Sverige.

Även om NN, med hänsyn till vad som framkommit, har en viss samhällsanknytning till Sverige, är denna anknytning, enligt Överklagandenämndens mening, inte tillräcklig. Detta i huvudsak för att han flyttade från Sverige år 2015 och därefter i allt

väsentligt har varit bosatt och studerat utomlands. Vid en sammantagen bedömning finner därför Överklagandenämnden, i likhet med CSN, att NNs samhällsanknytning till Sverige i studiestödshänseende inte är tillräckligt stark för att han ska kunna härleda rätt till studiemedel för studier i Nederländerna ur EU-rätten. Mot denna bakgrund ska överklagandet avslås.

Robert Dalman

Christina Sundström

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna, Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Jonathan Sjölander (skiljaktig) och Helena Söderberg.

Föredragande: Christina Sundström

Kopia till CSN och CSN:s rättsavdelning

Jonathan Sjölander är skiljaktig och anför följande:

NN är svensk medborgare och född i Sverige. Hans föräldrar har i huvudsak levt sina liv i Sverige. Han har därmed starka familjeband till Sverige och familjen äger även bostad i Sverige. Han har gått en del av sin skolgång i Sverige och har svenska som modersmål. Hans enda tid utomlands innan de nuvarande studierna har, enligt vad som framkommit, varit under åren 2015 – 2021, då han var medföljande barn till pappan som arbetade i Finland. Vid en sammantagen bedömning anser jag att NNs samhällsanknytning till Sverige är tillräcklig för att han ska kunna härleda rätt till svenskt studiestöd för de aktuella studierna i Nederländerna, med stöd av EU-rätten. Enligt min mening ska överklagandet därför bifallas på så sätt och CSN får pröva ansökan i övrigt.